

שיעור פתיחה לשנת הלימודים תשס"ב—מס' ביצה

מסכת זו ידועה לכמה מן הגאונים וראשונים כ"מסכת יו"ט"

1. השיעור הזה הוא סקירה כללית על אחד מהנושאים החשובים, וכמה דברי השקפה לבסוף
2. הנושא=הכנה. זה מתחלק לארבעה ראשים (לגבי שבת ויו"ט), שניים לאיסור ושניים להיתר:
 - (א) איסור הכנה משבת ליו"ט או להיפך, ומחול לשניהם
 - (ב) "הכנה דרבה"—יש איסור אכילה של דבר שהוכן משבת ליו"ט או להיפך. ונחזור לזה.
 - (ג) הכנה של היתר, שמוציאה מידי מוקצה—דהיינו שע"י שמכין דבר בע"ש או אסור משום מוקצה בשבת. לרבה, שסובר מוקצה מה"ת, סומך על הפסוק "והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו", שצריך להכין ולהזמין בע"ש ("ביום הששי"). רמב"ן (מלחמות) שאפ' נומר שמוקצה=מד"ר, עיקר איסורו הוא מפסוק זה, שעיקר נימוקו של החכמים שאסרו מוקצה הוא כדי שיזמין לעצמו צרכי שבת ויו"ט מע"ש ולא יצטרך לטרוח בסעודה בשבת ושמא יבוא לעשות מלאכה.
 - (ד) הכנה של מצוה. מלבד מה שההכנה בחול מוציאה מידי מוקצה, ההכנה בעצמה מצוה היא. ולכן הגמ' (שבת קי"ט) מביאה כמה דוגמאות של חכמים שאסו כי אין דרכן בכך, התעסק בצרכי שבת, "ומצוה בו יותר מבשלוחו" (מלאכות גס בבית גס בשוק). דהיינו שיש מצוה להכין מחול לצורכי שבת או יו"ט
3. נייחד את הדיבור על שניים הראשונים, הכרוכים זה בזה. הכנה דרבה ביצה ב' ע"ב.

רבה מתייחס לפסוק מפורש: (בשלח-טז:ה), לגבי המן—"והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו". מזה לומד שחול מכין לשבת ויו"ט, אבל לא להיפך, וגם לא שבת ליו"ט או יו"ט לשבת. ואם כן הוכן באיסור, אסור לאוכלו בשבת או יו"ט.
4. הכנה דרבה היא, בין אם הוכן בידי אדם בין אם בידי שמים (כלומר: אופן טבעי, כגון ביצה שנולדה).

אם בידי אדם, הלא זה מקרא מפורש: "את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו" (שם, כג). א"כ הכנה דרבה מתייחסת להכנה בידי שמים, כג' ביצה שנולדה בשבת אחרי יו"ט. ולכאורה איסור זה=מד"א (כ"כ תוס' בסוגיא, רא"ש רשב"א, וכ"פ הב"י, אבל מאירי—אסמכתא ומד"ר).
5. מהו טיב האיסור של הכנה דרבה? לרש"י (ד"ה לטעמיה) שהוא מטעם מוקצה: שגז"כ הוא שסעודת שבת ויו"ט צריכה הזמנה מיום חול, ואם לא הוכנה מחול הוי מוקצה. ולפי"ז אפ' אם הביצה נולדה בו ביום, אסורה הואיל ולא הוכנה מחול, נמצא שהכנה דרבה אוסרת אפ' מיום קדוש לעצמו.
6. תוס' ושאר ראשונים (רשב"א, בעה"מ) שגז"כ היא לאסור מיום קדוש אחד ליום קדוש אחר, אבל לא לדבר שהוכן בו ביום. ואין זה מטעם מוקצה כלל. (יש הרבה לפלפל בזה ואני סומך על הר"מ'...)
7. והנה לא הכל מודים לרבה בדיו הכד"ר, שלפי גמ' ביצה ד"ד ע"א, רב פוסק כרבה בהכד"ר, ור' יוחנן חולק עליו וסובר דצרכי שבת נעשין ביו"ט. ומעניין שכשם שהם חלוקים לגבי הכד"ר, הם חלוקים גם לענין אחר, והוא אם תקיעת שופר אסור בשבת ויו"ט מד"א או מד"ר; ר"י ס"ל דאסור מה"ת (כך משמע מירושלמי ר"ה ד-א), ורבה ס"ל שזה רק גזירה שמה יעבירו ד"א ברה"ר אם יוליינו לבקי ללמוד לתקוע.
8. והנה נודע שר"ה שחל בשבת במקדש תוקעין אבל לא בגבולין, וא"כ קשה אם האיסור הוא מד"א, לדברי ר"י, מדוע תוקעין במקדש? והתירוץ (גם בבבלי גם בירושלמי) הוא מטעם גז"כ. והר' יצחק אלחנן (באר יצחק אה"ע סי' ב') הקשה ממשנה סופ"ק דחולין שיו"ט שחל בע"ש תוקעין לאפרושי מאיסורא דאוכל נפש בשבת. זה מוזר, שהלא תק"ש ביו"ט כמו בשבת אסור מה"ת, ואיך יחלל יו"ט באיסור קום ועשה. ור' יצחק אלחנן מסיק מזה שיש עקרון אחר, והוא שמצוה דרבים שאני, ע"ש.
9. ונראה שתירוץ ישמש גם לקושיא מקבילה על רבה, דגם על רבה קשה, שאם כי סובר שתק"ש אסור מד"ר מטעם הגזירה שמא יעבירו, ולפיכך אין תוקעין בגבולין בר"ה שחל בשבת, מ"מ הלא הוא הוא שהציע הכד"ר, ורוב ראשונים ס"ל דהוי מד"א וכמ"ש, וא"כ איך התירה המשנה לתקוע ביו"ט שחל בע"ש לאפרושי מאיסור אוכל נפש, הלא גם זה הוא הכנה לשבת ואסור מד"א. א"ו כדברי הר"א שמצוה דרבים שאני.

The 4 categories of הכנה are really 2 groups: one of איסור, whereby it is forbidden to use a holy day to prepare for a weekday or other holy day; and the second of מצוה or היתר, in which הכנה is recommended and approved.

The difference: The first two, built around הכנה דרבה, teach us that there is a hierarchy of Holiness and we must never make the holy an instrument of the less holy. No egalitarianism of the spirit. Mishna *Kiddushin* הן קדושות... Certainly, the holy must never be a הכנה (i.e., subservient to) the profane.

.Shabbat as an example of how thoroughly the profane week-days must serve the holy day of Shabbat: Philo (check this!) that rest on Shabbat to be strong for the week that follows. Abarbanel: וכן כתוב בתורתך, ויכולו השמים והארץ... אתה קדשת את יום השביעי לשמך תכלית מעשה שמים וארץ

The second two teach us that holiness, קדושה, requires preparation (during the profane period); preparation itself is an indication of the value and esteem in which we hold the holy. The first requires discrimination, the ability to be קודש לקודש וגם בין קודש לחול. The second demands vision and commitment.

This latter הכנה for mitzvah is not only a matter of acknowledging the halakhic-sacral superiority of the "other" mitzvah, but also involves an emotional element: the deep longing, yearning for that mitzvah... Story of the *Gadol* who, on first day Sukkot, was noticed to bear long scar on arm. ?—because up before dawn, waiting for השחר so can "bench esrog" which was in glass credenza, and out of eagerness and longing for the mitzvah stretched forth his hand, plunging through the glass...

The opposite is characteristic of a peasant... Yiddish: אין א סוכה i.e., the inappropriateness of approaching the sacred w-o adequate preparation

The RAV on שבת ושומר שבת ערב שבת...

Also possible: one act should be of innate importance—and as preparation for something to follow.

ציצית as an example of a mitzvah that is both prefatory (הכנה) and a mitzvah in its own right. The ultimate goal is: וראיתם אותו וזכרתם; at same time, is מצוה בפני עצמה; this may explain the Torah's והיה לכם לציצית וראיתם אותו וזכרתם. What do these three words mean? Commentaries—all sorts of explanations. Mine: dual function of ציצית: one as propaedeutic to וראיתם אותו וזכרתם and one—as a mitzvah in its own right: והיה לכם לציצית. Source: Targum Jonathan: דציצית למצוותא דציצית...

An even more relevant Ex: your תלמוד תורה—is a mitzvah per se, and a הכנה for a lifetime of learning and teaching, whether formal or informal. . Thus in *Kid. 40b* (from Sifre)-- וכבר היה רבי טרפון חקנים מסובין בעלית בית נתזה בלוד, נשאלה שאילה זו בפניהם: תלמוד גדול או מעשה גדול? נענה רבי טרפון ואמר: מעשה גדול, נענה ר"ע ואמר: תלמוד גדול, נענו כולם ואמרו: תלמוד גדול, שהתלמוד מביא לידי מעשה רש"י: שהתלמוד מביא לידי מעשה - נמצאו שניהם ביד.

So, Torah possesses its own significance and value at the same time that it is propaedeutic to another mitzvah

Both must be practiced in your own attitudes. If mitzvah per se, and no thought of Torah study as הכנה for later responsibilities in some form of הקודש, if only ללמוד and not ללמד ע"מ ללמוד, then it may be a mitzvah—but not a complete one. Consider: *imitatio Dei*, והלכת בדרכיו. God may look into Torah, maybe even "study" it—but in both תפילה וסידור תפילה He is a teacher: תנ"ך וסידור תפילה He is a teacher: תנ"ך וסידור תפילה. And Isaiah refers to us a ' לימודי ה' . He is the ultimate Rebbe, the ultimate RY. So to learn to satisfy your intellectual curiosity only, or to tend to your own spiritual growth w-o concern for others is a good thing, but far from the best...

But how about one who regards all his learning in yeshivah as solely preparation for the future, he is a Torah careerist, that too is an error. The Gaon on כלינו שנינו כמו הגה...the term refers to another verse in Tehillim: עלי הגיון בכינור... a whole spent practicing w-o ever getting to real life, is a life wasted in fiddling around.... So your present learning must be for its own sake—and for the sake of Torah's growth in the future via your efforts to bring it closer too all ישראל כלל.

10. All of Ellul = preparation for ימים נוראים....